

idején a *Sirex juvencus* lárvái az orosz munitióban azzal tettek kárt, hogy nemcsak a patronesomagokat megsértették, hanem belefurakodtak az ólomgolyókba is s azokat vagy egészen átfurtak, vagy csak félig kilyukasztották. Az álezák itt a patronládák deszkáiból jutottak a patronokhoz.

Úgy hiszem, hogy úgy ez a két eset, mint általában véve a többi is eléggé intő példa arra nézve, hogy mikor szabad a fresszen döntött fenyőfát ipari célokra felhasználni, ha kiakarjuk kerülni, hogy hasonló esetek ismétlődjenek. Okvetlenül szükséges, hogy az ilyen fa legalább három évig heverjen, míg a benne levő darazsak ki nem kelnek. És mintán a ledöntött fat nem lepik el újra, azért nem is kell tartani attól, hogy azt azután mégégször megfertőzzék.

Jablonowski József.

Entomológiai kirándulás Ungmegyében.

II.

A sumeczi tanyán (fából készült erdőőri lakás két kis szobával és verandával) a főerdőtanácsos kedves rokona, ifj. Rónay Antal, vulgó Cservenják fogadott, a ki több erdőkerülő segédkezése mellett a gazdaszonyi tisztségnek fényes sikerrel megfelelt. Kedélyes vacsora után a társaság egyik része pihenőre tért, mely célra a tanya két szobája számával be volt hintve, takaronak pedig pokróczok álltak rendelkezésre. Legtöbbünk azonban lesietett a tűzhöz, melyet a velünk jött erdőőrök és napszamosok egy kis tisztáson gyűjtöttek és nagy hasábfákkal élesztettek. A hűvös éjben szinte jól esett a meleg: belső melegítésről gondoskodott a folyton köröző kancsó. S a benső hév útát keresett és talált számos dictióban, melyekben főleg Rónay, vulgó Cservenják és társunk Kertész Kálmán remekeltek.

Öreg éj volt, mikor mi is nyugalomra vonultunk. Állittatik azonban, hogy a társaság buzgóbb része, tőlünk is néhány, magyar whist s egyéb társasjátékok közt reggelig virrasztott volna. A virrasztók, de a „esöndest“ csak nézők egyike, a fáradhatatlan gyűjtő Wachsmann János, az „öccs“, addig, míg mi felkészülödtünk s a forrásnál megmosdottunk volna, a tanya környékén levő összes köveket és korhadt fákat felforgatta és vizsgálgatta, úgy hogy kényelmesebb bátyját nagy üveg Carabidákkal stb. megörvendeztethette.

A bő reggeli után ismét útra kerekedtünk a neviczei várrom

felé. A társaság kényelmesebb része, az „urak“, rövidebb, jobb úton haladt: mi szegény gyűjtők egy vezetővel úttalan úton leereszkedtünk a sumeczi vágáson s a vorocsokai völgyben nagy fáradsalmak árán a régi csuszornyához, és ezen — folyton kutatva és gyűjtve — kiértünk az Ung völgyébe. A bogarászok ez úton szép Carabidákat letek; mi az Aglia Tau-on kívül úgyszólván semmit, mert a nehány Salamandra maculát nem kerestük volt.

Idáig ritka önfeláldozással elkísérték bennünket R ó z s a y főerdész és Medve e z k y tanár; az utóbbi azonban itt megsokalva a bűvárkodás dicsőségét, megugrott; csak R ó z s a y tartott ki mindvégig. De ő sem tudta az utat s így hát bölcs vezetőnk, a helyett, hogy a völgybe lekisért volna, újabb hegy-völgymászásra hurezolt. Végre mégis csak leértünk az Ung partjához, a hol virágos mezők bővebb rovarzskémánynyal kínálkoztak, de a melyeket kellően fel nem kutathattunk. „Előre, előre!“ — hangzott s a fáradság és szomjúság is már erősen gyötört. Délutáni 3 óra felé, mintegy 7 órai erős menetelés után felértünk a neviczkei várba, a hol fáradsalmaink bő kárpótlást nyertek

Az Ung partján meredeken emelkedő hegy tetején áll a neviczkei vár, mely még romjaiban is hirdeti egykori urának, a D r u g e t h grófoknak hatalmát és gazdagságát, a kiknek birtoka volt a mostani ungvári uradalom, mely 168,000 kat. hold erdőt és 20.000 kat. hold legelőt és havast foglal magában. Rendkívül magas falak körítik a vár terjedelmes udvarát, melyet tornyok, bástyák és lakosztályok vettek körül. Az egyik tornyot lépcső és padozat alkalmazásával R ó n a y főerdőtanácsos hozatta annyira jó karba, hogy tetejéről a nagyszerű tájékbán gyönyörködni lehet. A várkeret is ugyancsak ő műveltette és csinosította, és — az érdem az érdemnek — a legjelesebb magyar erdész, Wagner Károly, mellszobrával díszítette. Ma a neviczkei vár az ungváriak egyik kedvencz kirándulóhelyét képezi.

Előbb érkezett és már jó kedvben levő társaink által illő tisztelettel és kárörömmel fogadtatva, helyet foglaltunk a várudvaron a főerdőtanácsos mint házigazda vendégszeretetéből dúsan terített hosszú asztalnál, és elfelejtve a nagy fáradságot, vidám hangulatban folyt a lakoma, melynél nem volt hiány a pohárköszöntőkben: éltették a főerdőtanácsost, az alispánt s a többi ungvári jóbarátokat s ők viszont mi rólunk sem feledkeztek meg.

Ebéd után cigányzene mellett tánczra kerekedett a fiatalság, Kiss Endre pedig egyre-másra fényképezte az érdekesebb csoport-

tokat. Este felé az ó-kemencezi nagyszerű faüszatató gerébnél kocsikra szállva, Nyeviczke, Felső- s Alsó-Domonya falvakon át Ungvárra hajtottunk. Az estét a szivességben kifogyhatatlan főerdőtanácsos vendégszerető házánál töltöttük.

Másnap délelőtt, a főgymnasium gazdag és kiválóan conservált természetrajzi és természettani muzeumának megtekintése után, futólag átkutattuk a vár alsó kertjét es a farakodó telepet; ebéd után pedig szárnyra keltünk ismét haza. Budapest felé.

A vidékről és embereiről a legjobb emléket vittük magunkkal, bárha kirándulásunk eredménye nem volt általánosán kielégítő. Meggyőződünk a felől, hogy a vegetáció itt a budapestihez kepepest legalább 10–15 nappal hátra van, és hogy a tartós száraz idő miatt igen kevés rovar fejlődött ki. Így például hernyót alig láttunk, még kopogtatás által sem jutottunk valamire valóhoz, epeke is igen gyéren röpült, ülte pedig csak néhányat találtunk.

Egész lepke-zsákmányunk ennél fogva csekély volt. Csupán mintegy 70 fajnak előfordulását constatálhattuk. Ezek, hozzáadva az előbbi gyűjtők, nevezetesen Moesáry Sándor által Ungmegyében találtakat, — a következők:

Papilio Podalirius L., *Maclaon* L. — *Thais* *Polyxena* Schiff. — *Par-nassius* *Mnemosyne* L. — *Aporia* *crataegi* O. — *Pieris* *brassicae* L., *vapae* L., *napi* L., *daplidice* L. — *Anthocharis* *cardamines* L. — *Leucophasia* *sinapis* L. — *Colias* *hyale* L., *edusa* F. — *Rhodocera* *rhamni* L. — *Thecla* *pruni* L., *rubi* L. — *Polyommatus* *virgaureae* L., *phlaeas* L. — *Lycæna* v. *polysperchon* Bg., *aegon* Schiff., *Argus* L., *Icarus* Rott., *Argiolus* L., *cyllarus* Rott. — *Apatura* *Ilia* Schiff., *ab.* *Clytie* Schiff. — *Neptis* *aceris* Lep. — *Vanessa* *levana* L., *C.* *album* L., *polychloros* L., *urticae* L., *Jo* L., *Antiopa* L., *Atalanta* L.; *cardui* L. — *Melitæa* *Athalia* Rott. — *Argynnis* *Selene* Schiff., *Niobe* L., *Paphia* L. — *Satyrus* *Hermione* L. — *Pararge* *Maera* L., *Megaera* L., v. *egerides* Stgr. — *Epinephele* *Janira* L. — *Coenonympha* *iphis* Schiff., *pamphilus* L. — *Syrichthus* *carthami* Hb. — *Nisoniades* *tages* L. — *Hesperia* *thaumas* Hfn. — *Acherontia* *Atropos* L. — *Deilephila* *Galii* Rott., *euphorbiae* L. — *Smerinthus* *tiliae* L., *ocellata* L. — *Macroglossa* *stellatarum* L., *fuciformis* L. — *Sesia* *tipuliformis* Cl., *myopaeformis* Bkh., *astatiformis* H.-S. — *Ino* *pruni* Schiff., v. *Heydenreichii* Ld. — *Zygaena* *loniceræ* Esp., *filipendulae* L. — *Syntomis* *phegea* L. — *Euchelia* *jacobæae* L. — *Nemeophila* *plantaginis* L. — *Callimorpha* *dominula* L. — *Pleretes* *matronula* L. — *Aretia* *caja* L. — *Spilosoma* *menthastri* Esp. — *Zeuzera* *pyrina* L. — *Psyche* *unicolor* Hfn. — *Pentophora* *morio* L. — *Dasychira* *pubibunda* L. — *Leucoma* *salicis* L. — *Porthesia* *chyrorrhoea* L., *Similis* Fssl. — *Oene-ria* *dispar* L. — *Bombyx* *catax* L., *rubi* L. — *Saturnia* *spini* Schiff. — *Aglia* *tau* L. — *Acronycta* *aceris* L. — *Agrotis* *exclamationis* L. — *Mithymna* *imbecilla* F. — *Cucullia* *artemisiae* Hfn. — *Plusia* *tripartita* Hfn., *gamma* L. — *Euclidia* *mi* Cl., *glyphica* L. — *Helia* *calvaria* F. — *Acidalia* *ochrata*

Sc., immorata L. — Angerona prunaria L. — Rumia luteolata L. — Caustoloma flavicaria Hb. — Venilia macularia L. — Hybernia defoliaria Cl. — Boarmia consortaria F. — Gnophos dumetata Tr. — Ematurga atomaria L. — Phasiane clathrata L. — Cidaria Blomeri Curt., silacea Hb. — Eurrhypona urticata L. — Botys aurata Sc., repandalis Schiff, rubiginalis Hb. — Diasema litterata Sc. — Hydrocampa stagnata Dom. — Crambus pascuellus L., hortuellus Hb., chrysonuchellus Sc. — Teras sponsana F. — Tortrix ministrana L. — Cochyli sanguinana Tr. — Penthina pruniana Hb., arcuella Cl. — Euplocamus anthracinalis Sc. — Nemophora Swammerdamella L. — Nemeobius metallicus Pod. — Hypercallia citrinalis Sc. — Oecophora Schaefferella L. — Aciptilia pentadactyla L.

E szerint Ungmegyéből eddig összesen 128 lepkefaj és fajeltérés ismeretes, — bizony édes kevés.

Nem több szerencsével s eredménnyel fáradoztak a coleopterologusok. Ők mintegy 110 fajnak előfordítását constatálhatták gyűjtésük után, u. m.:

Cicindela hybrida L. — Carabus violaceus L., intricatus L., variolosus F., carcellatus Ill., v. euchromus Pall., v. Hampei Krist., convexus F. — Leistus piceus Fröhl. — Clivira collaris Herbst. — Pterochtechus oblongopunctatus F., foveolatus Dufl., niger Schall. — Abax carinatus Dufl., Schüppei Pall. — Ophonus v. laticollis Marsh. — Harpalus laevicollis Dufl., flavicollis Dej. — Drypta dectata Rossi. — Anchomerus assimilis Payk. — Moloops austriaca Gglb. — Steropus cordatus Letzn. — Cichrus rostratus L. — Agabus Solieri Aub. — Ocyopus mus Brull. — Paedarus fuscipes Curt. — Baticrus Delaportei Aub. — Necrophorus vespilloides Hbst. — Silpha obscura L., quadripunctata Schoeber. — Scaphidium 4 maculatum Oliv. — Epurea aestiva L., 10 guttata F., variegata Hbst. — Cychramus v. fenicola Heer. — Litargus connexus Fourc. — Ostoma grossum L., ferrugineum L. — Ditoma crenata F. — Hylista planata L. — Laemophlaeus testaceus F. — Platisoma compressus Hbst. — Hister merdarius Hoffm. — Geotreupes mutator Marsh. — Aphidius fossor L., scutator Hbst. — Dorcus parallelepipedus L. — Systenocerus caraboides L. — Elater sanguineus L. — Dolopus marginatus L. — Melanotus niger F., rufipes Hbst. — Diacanthus aeneus L. — Ludius pectinicornis L. — Synoptus filiformis F. — Denticollis rubens Piller. — Apsiates spulator L. — Anthaxia nitidula L. — Helodes minuta L. — Ragoniclea testacea L. — Drilus concolor Ahr. — Malaechius geniculatus Germ. — Cantharis livida L. — Ptinus fur L. — Bolitophagus reticulatus L. — Corticeus castaneus F. — Uloma culinaria L., Perrondi Muls. — Mortella aculeata L. — Anarpis frostalis L. — Meloe violaceus Marsh. — Pyrochroa coccinea L. — Nacerdes viridipes Schmidt. — Oedemera virescens L. — Otiorrhynchus obsidianus Boh., dives Germ. — Phyllobius glaucus Scop., argentatus L. — Alophus triquelatus F. — Hylotius abietis L. — Cryptorrhynchus lapati L. — Coeliodes exiguus Oliv. — Balanobius pyrrhocerus Marsh. — Cionus hortulanus Four. — Magdalis atterima L. — Attelobus corili L. — Orchestes fagi L. — Platyrhinus latrostris F. — Platystomus albus L. — Xyloterus domesticus L. — Rhageum mordax Dep. — Rhopalopus macropus Germ. — Rosalia alpina L. — Clytus arietis

L. — *Donacia* sp.? — *Eumolpus obscurus* L. — *Chrysomela globipennis* Suffr. — *Phitodecta rufipes* Dup. — *Luperus viridipennis* Germ. — *Crepidodera* sp.? — *Psylliodes* sp.? — *Haltica tamaricis* Schrk. — *Cassida viridis* L. — *Coccinella v. sinuata marginata* Nan. — *Haliria sedecimguttata* L., v. *tessulata* Scop.

Az ez alkalommal gyűjtött Dipterák s egyéb rovarok még nincsenek meghatározva.

Ha nem is dús zsákmánnyal, de okulva érkeztünk haza, állíthatván azt, hogy pár héttel későbbben egészen más eredményt mutathattunk volna fel.

Abafi Aigner Lajos.

Torzképződmények a bogaraknál.

A természetben előforduló torzképződmények sorában, a hol a kétfejű vagy hatlábú borjú, a háromlábú esírke stb. ragadja meg figyelmünket, nem kevésbé feltűnő, főleg a természetbűvár és rovargyűjtő előtt, ha az alsóbb rendű állatoknál is hasonló esetet sikerül felfedeznie. A szemünk elől könnyebben elrejtőző és az

1. ábra

2. ábra

3. ábra

emberi lakhelyektől távolabb fejlődő rovarvilág egyedei között is akadnak olyanok, melyek általánosan ismert testvéreik sorából külső behatások következtében fejlődött torzképződményük által elütnek.

A tisztelt olvasónak ez alkalommal két ilyen torzképződményt